

Mobbing

Utenfor?

Inklusjon og eksklusjon i
skolen og i vennegjenger

Mattias Øhra

UN Universitetet
i Sørøst-Norge

erting, plaging, negative kommentarer, «bl

knuffing, «bitching», baksnacking, ryktespredning, utfrysing og

Ansvar, kjærlighet, vennskap, mot, fram snakking, inkludering, toleranse, diversit

Hva er mobbing?

Fysisk og/eller psykisk plaging, som gjentas over tid, og hvor det er et ujevnt styrkeforhold mellom utøver og offer

- **Mobbing** er "gjentatt negativ eller "ondsinnnet" atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vansker for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også **mobbing**". Atferden må finne sted 2 eller 3 ganger i måneden eller oftere for å **defineres** som **mobbing**.
- Mobbing er gjentatte krenkelser mot en person som har vanskelig for å forsvare seg. Det kan dreie seg om for eksempel erting, utestenging, spredning av løgner, trusler, negative kommentarer om utseende og fysiske krenkelser som slag, dytting og sparking.

Mobbing:

I Elevundersøkelsen 2019 er begrepet mobbing tillagt følgende betydning:

Med mobbing mener vi gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen, mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Mobbing kan være å kalle en annen stygge ting og erte, holde en annen utenfor, baksnakke eller slå, dytte eller holde fast.

Mobbing:

“Bullying is an intensification of the processes of marginalisation that occur in the context of dynamics of inclusion/exclusion, which shape groups. Bullying happens when physical, social or symbolic exclusion becomes extreme, regardless of whether such exclusion is experienced and/or intended” (Schott and Søndergaard, 2014, p. 16-17).

Mobbing:

Alt i alt viser dette at det store flertallet av ungdom har gode oppvekstvilkår og et liv preget av god livskvalitet.

Samtidig avdekker rapporten noen områder som gir grunn til bekymring, og som det er viktig å rette et spesielt søkelys mot. 7 % rapporterer at de systematisk er utsatt for mobbing fra jevnaldrende.

Dobbelt så mange har opplevd ulike former for seksuell trakassering.

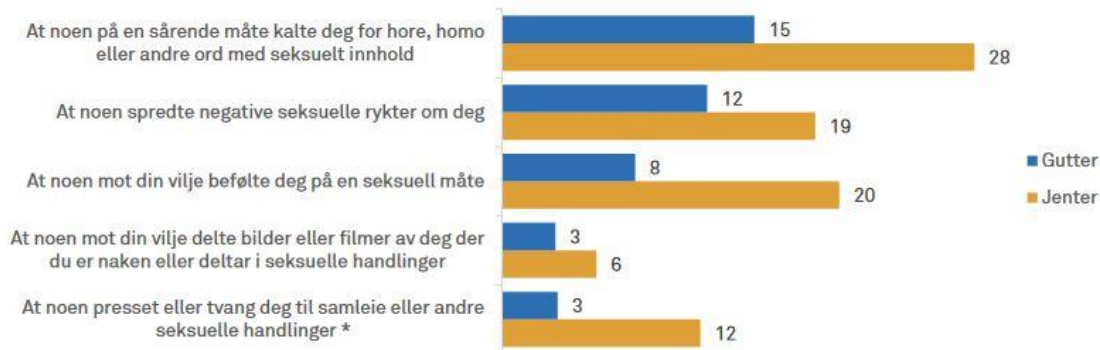
En av fem ungdommer har blitt utsatt for trusler eller direkte vold fra jevnaldrende, og 4 % har opplevd å bli slått av en voksen i familien (Ungdata 2020:2).

Mobbing

VOLD OG TRAKASSERING

Prosentandel som har blitt utsatt for ulike former for seksuell trakassering i løpet av siste år.

[*]: spørsmål kun til elever på videregående. Resten gikk til elever på både ungdomstrinnet og videregående

Seksuell trakassering

#metoo-kampanjen har bidratt til økt oppmerksomhet om seksuell trakassering. Seksuell trakassering defineres gjerne som uønsket seksuell oppmerksomhet, og handler om oppførsel og handlinger som spiller på kjønn, kropp og seksualitet, og der den ene parten opplever det som ubehagelig eller truende.

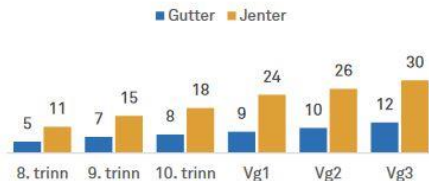
Seksuell trakassering kan skje på ulike måter. Ungdata kartlegger verbale former for trakassering, uønsket deling av nakenbilder eller -filmer, negativ seksuell ryktespredning og uønsket beføling.

For å avgrense trakassering fra legitime former for seksuell kontakt, er spørsmålene formulert slik at de fanger opp handlinger som har skjedd mot de unges vilje eller at det har skjedd på en negativ og/eller sårende måte, som de ikke likte.

Resultatene viser at det er nokså mange som rapporterer om seksuell trakassering. Mest utbredt er verbal trakassering, ryktespredning og uønsket seksuell beføling. Selv om det også finnes gutter som blir utsatt, er det klart flere jenter enn gutter som opplever seksuell trakassering. For eksempel rapporterte 28 % av jentene og 15 % av guttene at de var utsatt for verbal seksuell trakassering. En mindre gruppe på 6 % av jentene og 3 % av guttene har opplevd at noen mot deres vilje delte bilder av dem med seksuelt innhold. Andelen som opplever uønsket beføling øker markant gjennom ungdomsalderen.

På videregående blir ungdom spurt om noen har presset eller tvunget dem til samleie eller andre seksuelle handlinger. 12 % av jentene og 3 % av guttene har opplevd dette i løpet av det siste året. Tallene er spesielt alvorlige, da dette i mange tilfeller vil kunne omfatte seksuelle overgrep.

Prosentandel som siste år har opplevd at noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som siste år opplevde at noen mot din vilje delte bilder eller filmer av deg der du er naken eller deltar i seksuelle handlinger. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som siste år har opplevd at noen har presset eller tvunget deg til samleie eller andre seksuelle handlinger. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn (kun videregående)

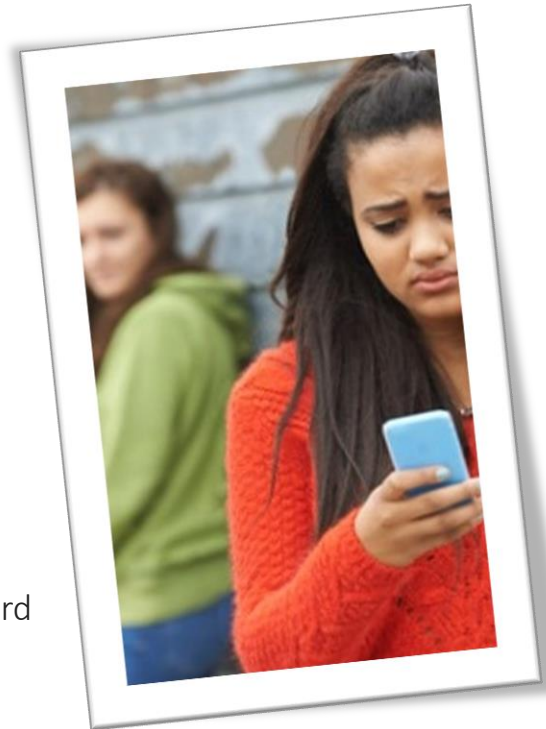
Indirekte mobbing (Bitching)

- Sosial mobbing gjennom for eksempel utestenging, ryktespredning eller lignende. Å bli frosset ut og ikke få være med i venneflokken og bli baksnakket, er eksempler på indirekte mobbing.

Indirekte metoder

- Rykter
- Stygge blikk
- Utfrysing
- Manipulering
- Utpsyking
- Sviktet av sine egne venninner
- Skam
- Morsom på andres bekostning
- Være likegyldig til andre
- Le
- Sladder, baksnakking, rykte
- Intime betroelse snus til skreddersydde skjellsord

Roller og perspektiver

- Hvordan sosiale strukturer konstrueres og opprettholdes innenfor en kultur generelt og en skoleklasse spesielt er vanskelig å avsløre fordi sosiale koder og sanksjoner ofte er usynlige for voksne.
- 10% mobber
- 10% er medhjelpere
- 8% blir mobbet
- Resten er passive vitner

Vitner til mobbing.

- Elever som er vitne til bitching 85%
- Følger med – hjelpere – starter ikke
- Støttere – men ikke aktive
- Passive støttere liker ikke, men støtter ikke åpent
- De som ser på – liker ikke, men reagerer ikke
- Possible defenders – liker ikke, tenker at de burde reagere, gjør ikke
- Forvarere – liker ikke, prøver å hjelpe/hjelper

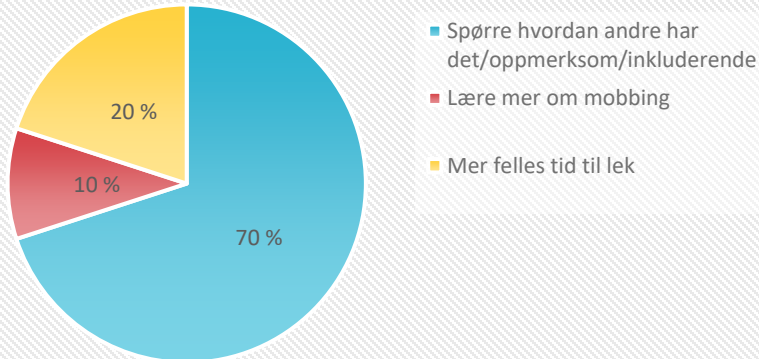
Digital mobbing

Digital mobbing skiller seg fra annen mobbing ved at én enkelt hendelse kan føre til store konsekvenser og stor spredning. Muligheten for spredning av digitale bilder og tekst gjør at enkeltepisoder kan henge ved en person over lang tid, og føre til stor skade for den som blir utsatt for krenkelsene og hetsen.

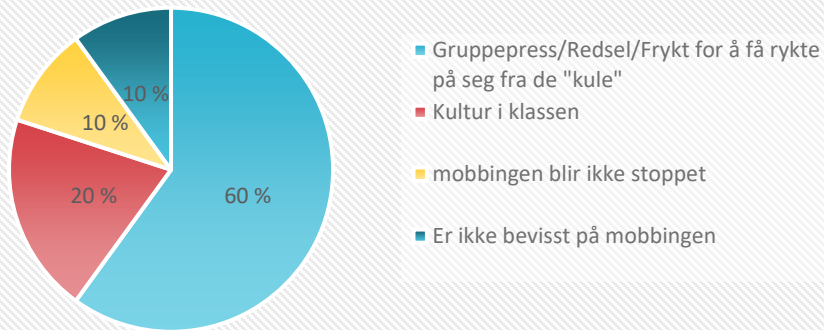
Spørsmål til elever 2018

1.Hva kan vi som elever gjøre for at vi skal bry oss mer om hvordan andre har det?

Spørsmål til elever 2018

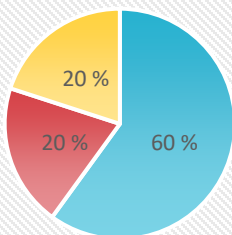
2. Hvorfor greier vi ikke å gjøre det som skal til for å være greie og hyggelig med hverandre?

Spørsmål til elever 2018

3. Ikke alt det vi voksne på skolen sier og gjør for å motvirke mobbing virker.

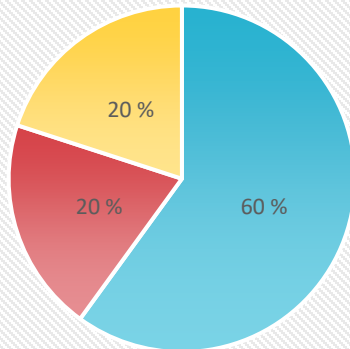
**Ser vi ikke etter de riktige tingene?
Er vi på feil sted?**

- Lærere er på feil sted. Problemet er i gjengene
- Ser ikke de riktige tingene fordi de ikke bryr seg
- Konsekvensene for mobbingen er uklare

Spørsmål til elever 2018

**4. Ikke alt det vi foreldre gjør for å motvirke mobbing virker.
Hva kan foreldre gjøre for at egne barn skal tørre å forsvare og hjelpe de
som blir mobbet?**

- Oppmuntre og snakke om hvor viktig det er å si fra om mobbing. At det ikke dreier seg om sladring men om å bry seg
- Tydeliggjøre konsekvensene for den som mobber
- Oppmuntre til å hjelpe. Ikke være tilskuer

To paradigmer når det gjelder mobbing

(Schott & Søndergaard 2014:2)

1. PARADIGME: Individuelle personlighetstrekk

- Mobberens personlighetstrekk preges av aggressivitet, impulsivitet, positiv holdning til vold, trang til å dominere, lite empatisk
 - Mobbeofferet preges av å være passive, underdanig, engstelig, usikker, svak
- Olweus hører inn her

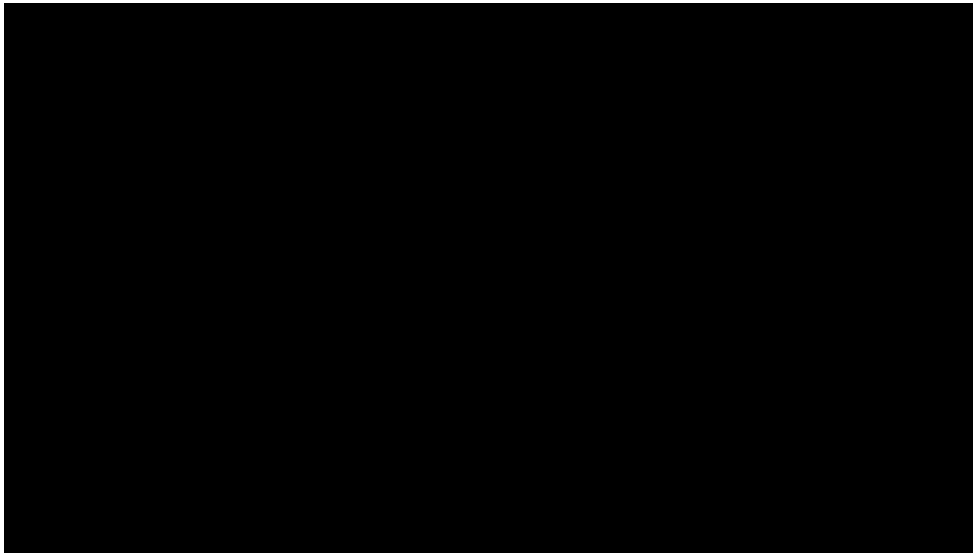
2. PARADIGME: Sosialpsykologisk, sosiologisk, økologisk og samspillsmessig perspektiv på mobbing

- Ser på klassens økologiske system
- Ser på klassen som helhet og de sosiale mekanismer som er i spill.
- Teoretikere som Goffman (Stigma), Bourdieu og Foucault, kan være relevante her.

MATTIAS ØHRA

NYTT PERSPEKTIV PÅ MOBBING:

https://youtu.be/5pCNwMXR_nY

Oppgjør med det individualistiske perspektivet på mobbing

I de senere år har det i økende grad blitt rettet kritikk mot det individualpsykologiske perspektivet som har vært rådende innenfor mobbeforskningen: Forståelsen av årsakene og mekanismene er for snever og griper ikke de ulike sosiale drivkreftene og dynamikkene som er involvert.

«Empatitræning bygger på en antagelse om, at barnene ikke kan sette sig i mobbeofrets sted, og det skal de derfor lære. Men ifølge Helle Rabøl Hansen er det ikke det, der er på spil i mobning. Her handler det snarere om, at man som mobber eller tilskuer til mobning spekulerer i at tilsidesette sin empati og skaber fortællinger og forklaringer, der legitimerer mobningen». Rabøl Hansen, H. & Schott, R. M., 2009, *Nye øjne på mobning*,

Asterisk 46, mai 2009:13 <http://edu.au.dk/aktuelt/asterisk/magasinetasteriskarkiv/arkiv-tidligere-numre/asterisk-46>

“Jeg mener, vi skal anskue mobning som et ‘vi-problem’. Det er hele klassens problem, ikke kun ofrets. ‘Nul Tolerance’-tankegangen bygger ofte på sanktioner og straf af individer. Det er jeg principielt imod, da man herved piller enkeltpersoner ud af den sammenhæng, hvor mobningen lever,” forklarer Helle Rabøl Hansen. Helle Rabøl Hansen bruger udtrykket ‘Klassens økologi’, når hun skal forklare de dynamikker, der skaber mobning. Hun ser mobning som en social orden, der har sin egen logik. “Det er påtrængende, at vi ser mobning i en kulturkontekst og fokuserer mere på det relationelle. Mobning er et socialt mønster, som udspiller sig i en given kontekst.” (Ibid)

Derfor kan vi ifølge Helle Rabøl Hansen ikke pille enkeltindivider ud og udpege dem som årsag til mobningen. “Hvis vi sætter parentes om mobbeofret, er der stadig meget på spil i klassen. Derfor er vi nødt til at se på hele sammenhængen – i form af hele klassen og de mange forskellige mekanismer, der er på spil, hvis vi vil forstå mobning” (Ibid).

Makt i det sosiale systemet.

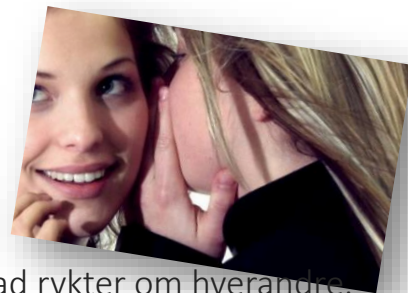
TILTAK FOR GODT KLASSEMILJØ:

- Tydelig klasseledelse
- Tydelige forventninger
- Sosiale aktiviteter
- Klassehumor
- Familiær stemning og atmosfære
- Intern lojalitet og solidaritet
- Normer ift pro-sosial atferd og det å være omsorgsfull
- Positivt forsterke pro-sos- atferd og respektfull atferd
- Tydelige sanksjoner på krenkelser og negative samhandlingsformer
- Relativ løs struktur i klassen slik at alle elever får vise seg fram som personligheter (Eriksen & Lyng 2015)

Et tredje perspektiv?

Mobbing har opphav i evolusjonen

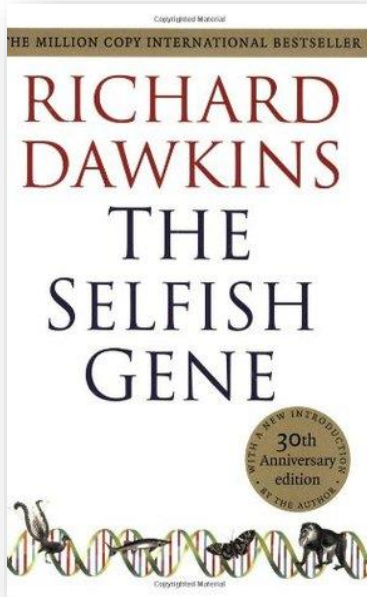
Gutter er fysiske mens jenter baksnakker og sprer i større grad rykter om hverandre. - Det er en enkelt og effektiv måte og oppnå en plass i hierarkiet på. Mobbing er en del av menneskets natur, sier evolusjonspyskolog Vibeke Ottesen.

- – Fordi menn historisk ikke har visst om de var far til barn i sin omsorg, har menn evolvert til å bli opptatt av partnerens trofasthet. Når jenter mobber, velger de derfor å få andre jenter til å fremstå som løsaktige, sier Ottesen.
- Begge kjønnene kan fryse ut enkeltindivider fra flokken.
- Forskning viser at de som både blir mobbet og mobber tilbake sjelden har det bra, men de som bare mobber, er ofte populære og har gode sosiale evner.
- – De har evne til empati, og god psykisk helse. Fra et evolusjonært perspektiv vurderer vi derfor om mobbing kanskje ikke er en sykkelig adferd likevel. Skal vi få dem som mobber til å endre adferd må vi veilede dem til å oppnå de samme sosiale godene mobbing gir, gjennom mer prososiale handlinger. En måte en kan få de som mobber på til å endre adferd er at mobbing fremstår som ukult. Det er den aktive part som trenger veiledning ikke mobbeofre, sier forskeren.

Evolusjonspyskolog Vibeke Ottesen.

<https://www.utdanningsnytt.no/nyheter/2017/november/mobbing-har-opphav-i-evolusjonen/>

Evolusjonsbiologi

..å slå til lyd for opprør «mot de egoistiske replikatorenes tyranni». Vi, det vil si våre hjerner, er atskilte og uavhengige nok fra våre gener til å gjøre opprør mot dem. Som vi allerede har påpekt, gjør vi det i liten målestokk hver gang vi bruker prevensjon. Det er ingen grunn til at vi ikke skal kunne gjøre opprør i stor skala også. (Richard Dawkins 2011:396. Det egoistiske genet. Humanist Forlag)

Sosial eksklusjon

Behovet for å tilhøre – definert som menneskers medfødte tendens til å få aksept og å unngå avvísning – betraktes som grunnleggende psykologisk behov

Sosial ekskludering er begrep som brukes for å karakterisere dette at vi ikke blir imøtegått ift behovet for å tilhøre og bli inkludert og dermed bli avvist, mislikt, og unngått av andre

Social Exclusion Predicts Impaired Self-Regulation: A 2-Year Longitudinal Panel Study Including the Transition from Preschool to School

Journal of Personality 88(1), 2014
© 2014 Wiley Periodicals, Inc.
DOI: 10.1111/jopp.12096

Frode Stenseng,^{1,2,3} Jay Belsky,⁴ Vera Skalicka,³ and
Lars Wichstrøm^{1,3,5}

¹Norwegian University of Science and Technology (NTNU)

²Regional Centre for Child and Youth Mental Health and Child Welfare

³NTNU Social Research

⁴University of California, Davis

⁵St. Olavs University Hospital

Abstract

The need-to-belong theory stipulates that social exclusion (i.e., being rejected by peers) impairs the ability to self-regulate, and experimental studies with adults support this contention, at least on a short-term basis. Few studies have investigated whether social exclusion affects the development of self-regulation of children in a more enduring manner. By using data from a community sample of 762 children, we investigated reciprocal relations between social exclusion and self-regulation from age 4 to age 6. Social exclusion was reported by teachers, whereas self-regulation was reported by parents. Autoregressive latent cross-lagged analyses showed that social exclusion predicted impaired development of dispositional self-regulation and, reciprocally, that poor self-regulation predicted enhanced social exclusion. In other words, social exclusion undermines children's development of self-regulation, whereas poor self-regulation increases the likelihood of exclusion. Results illuminate the applied relevance of the need-to-belong theory.

The *need to belong*—defined as humans' innate tendency to gain acceptance and to avoid rejection—is regarded as a basic psychological need (Baumeister & Leary, 1995; DeWall, Deckman, Pond, & Bonser, 2011; Lavigne, Vallerand, & Crevier-Braud, 2011). According to the need-to-belong theory (Baumeister, DeWall, Ciarocco, & Twenge, 2005; Baumeister & Leary, 1995), optimal psychological functioning is compromised if and when someone experiences deprivation in belongingness (Deci & Ryan, 2000). *Social exclusion* is the term used to characterize such thwarting of the need to belong (Baumeister et al., 2005) and includes being rejected, disliked, and shunned by others (e.g., Leary, 2001; Smart Richman & Leary, 2009).

The need-to-belong theory has mostly been developed and tested with respect to adults, but being a general theory of human interaction, there are grounds for expecting it to apply to children too. By defining social exclusion as a lack of needs fulfillment, the term may apply to several forms of social marginalization among children, such as *peer rejection* (Asher & Coie, 1990) and nonphysical forms of peer maltreatment, including *relational victimization* (Crick, Casas, & Nelson, 2002). However, to our knowledge, the need-to-belong theory has not been tested explicitly (a) among children, (b) in

real-world contexts, and (c) longitudinally. Therefore, we evaluated the theory by examining longitudinal relations between social exclusion, as reported by teachers, and self-regulation, as reported by parents, in a large community sample of young children, with both measured in preschool and 2 years later, in first grade.

The Need-to-Belong Theory: Self-Regulation Is Affected by Social Functioning

Findings from experimental tests of the need-to-belong theory appear quite unequivocal: Social exclusion undermines self-regulation (Baumeister et al., 2005; Baumeister, Twenge, & Nuss, 2002), at least in the short term. Self-regulation is often

This research was supported by the Norwegian Research Council (Grant #202478). No conflicts of interest were declared. We thank all of the families who generously participated in our study.

Correspondence concerning this article should be addressed to Frode Stenseng, Norwegian University of Science and Technology NTNU Social Research, Dragvoll Allé 38 B, 7491 Trondheim, Norway. Email: frode.stenseng@samfunn.ntnu.no.

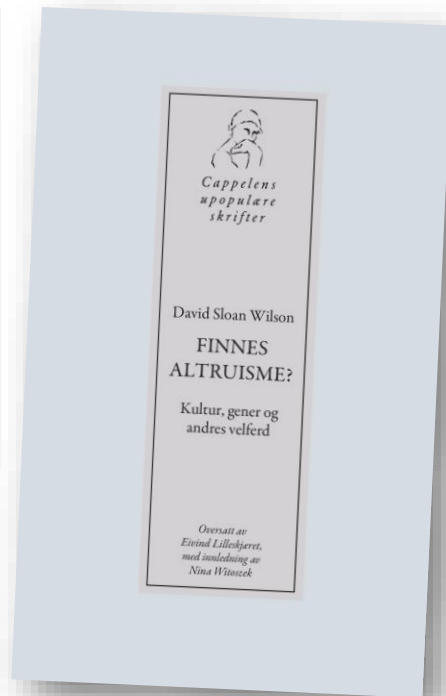
Egoisme versus Altruisme?

Altruisme er en etisk doktrine og filosofi som hevder at det er riktig å handle på en slik måte at det tjener en annen eller samfunnet som helhet. Altruismens motpol er egoisme, som hevder at det er riktig å handle på en slik måte at det tjener den som handler.

(<https://no.wikipedia.org/wiki/Altruisme>)

Biologisk effekt av altruisme:

Fører til produksjon av **serotonin** som roer oss ned og gjør oss mindre bekymret. **Dopamin** som øker følelsen av velvære. Frigjør kjærlighetshormonet **oxytocin** som både øker optimismen og selvfølelsen og senker blodtrykket.

Warneken & Tomasello:

<https://youtu.be/Z-eU5xZW7cU>

Indirekte mobbing (Bitching)

- Er sosial mobbing gjennom for eksempel utestenging, ryktespredning eller lignende. Å bli frosset ut og ikke få være med i venneflokken og bli baksnakket, er eksempler på indirekte mobbing.

Eksklusjonsangst

Når gruppe-medlemmer opplever at deres sosiale tilhørighet blir truet, kan den sosiale **eksklusjonsangsten** tippe over i **sosial panikk** som kaller på en lindring. Da kan produksjon av forakt for og ekskludering av andre oppleves som et mulig svar: en definerer og skiller ut noen som «de(n) andre» som ikke lenger er gjenstand for empati (abjisering).

NOVA 14/2015:130

Klassikere: Sherif, Muzafer (1936), *The Psychology of Social Norms*. New York: Harper and Brothers.
Asch, Solomon E. (1955), «Opinions and Social Pressure». *Scientific American*, 193 (5):31–35.

Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker. **INGUNN MARIE ERIKSEN, NOVA. SELMA THERESE LYNG, AFI** Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. **NOVA Rapport 14/2015**

OPPRYDDING!

Bygge klassen som et kollektiv
og «gyldig vi».

Mobilisere og aktivisere
empati og sosialt ansvar.

Empati (fra gammelgresk, empatheia) er evnen til å sette seg inn i andres følelsesliv.

Holdninger

betegnelse for vedvarende beredskap til å reagere positivt eller negativt overfor spesielle objekter, ideer og verdier. Holdninger kommer til uttrykk gjennom oppfatninger og meningsytringer, som følelsesmessige reaksjoner, og i **handlinger**.

Bygge klassen som et kollektiv og «gyldig vi».

«Mens så å si alle lærere og ledere i materialet framhever at det er viktig å skape et godt klassemiljø, var læreren for denne klassen den eneste som artikulerte betydningen av å «bygge klassen som kollektiv». Etter hans mening har det økte fokuset på betydningen av kontaktlærerens relasjonsarbeid vært sentrert rundt relasjoner til enkeltelever, mens arbeidet med å bygge klassekollektivet får mindre oppmerksomhet – til tross for at «det koker jo ned til at dette gruppekollektivet er den viktigste ramma i deres skolehverdag». Han framhevet at man tidlig «må få i gang klassekollektivet, for da vil det etter hvert sette i gang positive prosesser»: Fordi en **klases historie og oppfatning av seg selv som kollektiv virker selvforsterkende som en «selvoppfyllende profeti»**, er det viktig å forsøke å bygge opp og positivt forsterke en god opplevelse av at klassen som gruppe og kollektiv er flinke på noe – også det de er gode på sosialt» (Ibid:124)

Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker. INGUNN MARIE ERIKSEN, NOVA. SELMA THERESE LYNG, AFI Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA Rapport 14/2015

Bygge klassen som et kollektiv og «gyldig vi».

- At man er trygge og stoler på hverandre. Og at alle kan være med alle. Så sann har i hvert fall vi det.
- Vi er den klassen som har best samhold og klassemiljø på tiendetrinnet.
- Vi er ganske mange forskjellige personligheter. Og siden det er så mange som skiller seg ut og er unormale da, for å si det sann, så blir det liksom normalt allikevel.
- Og så er det ingen som er overlegne i klassen. Alle er liksom på samme nivå og alle prøver å hjelpe alle. Det er lite sånne skiller mellom populære og mindre populære(Eriksen & Lyng 2015:122)

Bygge klassen som et kollektiv og «gyldig vi».

Hvordan fordommer og diskriminering mellom grupper kan oppstå viser Sherifs studie oss at det å skape felles mål for grupper som allerede står i konflikt med hverandre, kan bidra til å redusere eksisterende fordommer og forbedre grupperelasjonen

Klassikere: Sherif, Muzafer (1936), *The Psychology of Social Norms*. New York: Harper and Brothers.
Asch, Solomon E. (1955), «Opinions and Social Pressure». *Scientific American*, 193 (5):31–35.
Sherif, M., Harvey, O. J., White, B. J., Hood, W. R. & Sherif, C. W. (1961). [*Intergroup conflict and cooperation: The Robbers Cave experiment*](#). Norman, OK: University Book Exchange.

Forsøkspersoner og skuespillere blandes. Man ser etter hvert at det lages en likartet norm. Man retter seg etter det de andre (flertallet mener/uttrykker og forlater det ståstedet man hadde for så å innrette seg etter normen).

Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker. INGUNN MARIE ERIKSEN, NOVA. SELMA THERESE LYNG, AFI Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA Rapport 14/2015

Bygge klassen som et kollektiv og «gyldig vi».

«Klassen som fellesskap og kollektiv er noe som aktivt må skapes eller bygges. Selv om elevene er henvist til et klassefellesskap, er det i utgangspunktet bare et formelt fellesskap. Det oppfattes ikke i utgangspunktet som et «gyldig vi» (Album 1996).

Omfattende forskning på elever og elevkulturer – på tvers av land og skolekontekster – viser sammenfallende sosiale dynamikker knyttet til hierarkisering og posisjonering. Og videre: at det er regelen, snarere enn unntaket, at elever først og fremst identifiserer seg med, søker og opplever tilhørighet til mindre inn-grupper som de opplever likhet med, innad i og eventuelt utenfor klassen (Ambjornsson 2004, Eriksen 2013, Flores-Gonzalez 2005, Francis, Skelton og Read 2012, Jackson 2006, Lyng 2004b, Lyng 2007, Mac an Ghail 1994, Martino 1999, Reay 2001, Willis 1999 [1977], Youdell 2003)» (Eriksen & Lyng 2015:131)

Klassikere: Sherif, Muzafer (1936), *The Psychology of Social Norms*. New York: Harper and Brothers.
Asch, Solomon E. (1955), «Opinions and Social Pressure». *Scientific American*, 193 (5):31–35.

Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker. INGUNN MARIE ERIKSEN, NOVA. SELMA THERESE LYNG, AFI Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA Rapport 14/2015

Sosial om emosjonell læring*

- Skolens regler er basert på prososiale verdier og normer.
- I skolehverdagen legges det vekt på:
 - Positiv atferd
 - å gjenkjenne egne og andres følelser
 - selvkontroll
 - å ta ansvar for egne handlinger
 - empati
 - respekt
 - samarbeidsatferd
 - sosial problemløsning
 - å ta andres perspektiv og se seg selv i samspill med andre
 - Foreldresamarbeid

*Thomas Nordahl, Erik Flygare og May Britt Drugli, 2016.
Relasjoner mellom elever. Udir

Sosial og emosjonell læring i skolen har ifølge Elias og Schwab (2004) nær sammenheng med god klasseledelse og gode lærer–elev-relasjoner. Gjennom samspillet med klassen vil læreren kunne fremme elevenes bevissthet og kapasitet når det gjelder å regulere egne følelser og atferd, samt øke deres motivasjon for å utøve en ansvarlig og prososial atferd.

Nye perspektiver på mobbing.

Schott, R. M. og Søndergaard, D. M., 2014, School bullying - New Theories in Context, Cambridge University Press 2014

Kofoed, J. & Søndergaard, D. M., 2013, *Mobning gentænkt*, Hans Reitzels Forlag

Eva Dragland og Jostein Alberti-Espenes 2016. Klasseledelse og antimobbearbeid Pedlex

Rabøl Hansen, H. & Schott, R. M., 2009, *Nye øjne på mobning*, Asterisk 46, mai 2009: <http://edu.au.dk/aktuelt/asterisk/magasinetasteriskarkiv/arkiv-tidligere-numre/asterisk-46/>

Eriksen, I. M. & Lyng, S. T., 2015, *Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø - gode strategier, harde nøtter og blinde flekker*, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA rapport 14/2015
[file:///C:/Users/moh/Downloads/Skolers-arbeid-med-elevenes-psykososiale-miljo-NOVA-R14-15\(5\).pdf](file:///C:/Users/moh/Downloads/Skolers-arbeid-med-elevenes-psykososiale-miljo-NOVA-R14-15(5).pdf)

Nye samfunnskrav:

**Utseendepress
skaper stress**

Sykt perfekt

«Jeg spiller ofte på en selvtillit jeg ikke har. Jeg tar på meg en maske, tar fine «selfies» og legger dem ut på Instagram. Da får jeg en midlertidig god følelse, men etterpå føler jeg meg like elendig på innsiden»

**Skole press skaper
stress**

«det å få 3 på en prøve kan ødelegge for den totale karakteren på karakterkortet, og da er alt ødelagt».

**Ensomhet skaper
stress**

«Jeg er han som sitter på bakerste rad i klasserommet, som ingen legger merke til. Jeg er redd for å trenge meg på. Jeg er redd for å bli avvist»

Jentemakt?

Bloggeren Sophie Elise Isachsen (21) er en viktig «influencer», mener nettsted som gir all øvrig medietoppmakt til godt voksne menn (VG 28.12.2015)

**Sophie Elise kåres til
mektigste kvinne i
norske medier i 2015.
Årets blogger 2015 og
2016**

Er jentemakt nå blitt til en
kommersialiseringsprosess der man
opphøyer jenter og det som er jentete, med
bud om at jenter kan, og jenter kan gjøre hva
de vil – samtidig som det knyttes til mengder
av ting man skal kjøpe i forbindelse med
dette budskapet ? (Formark 2014)

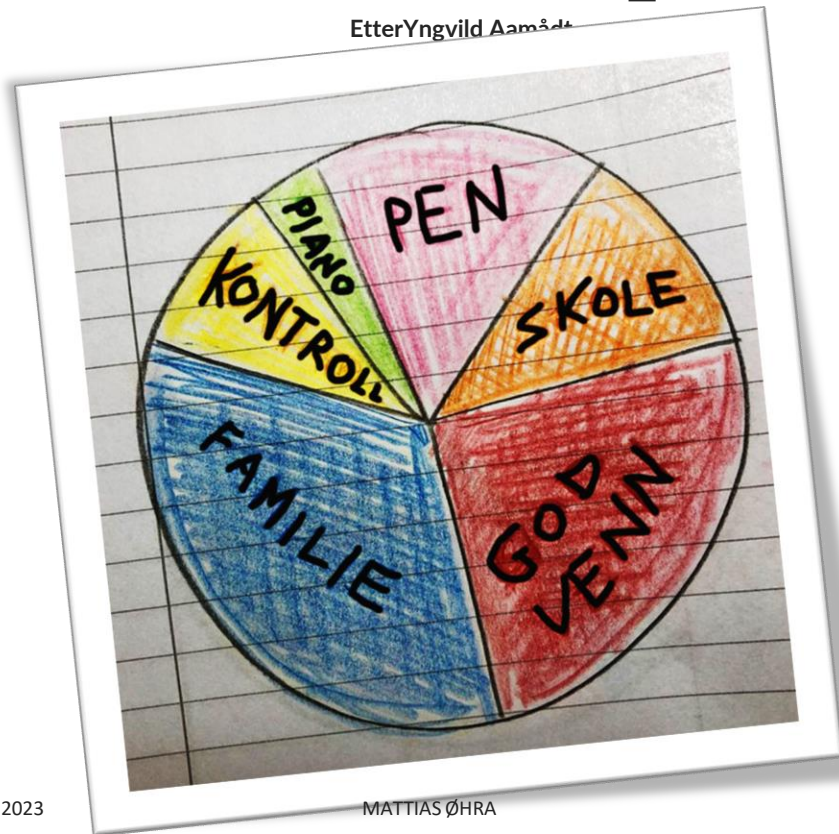
Samfunnskritikk versus selvkritikk

Det at vi selv ikke lever opp til prestasjonspresset og dermed vender kritikken inn mot oss selv gjør at vi mister samfunnskritikken som et sentralt fundament for et demokratisk samfunn. Slik er det et alvorlig demokratisk problem at ungdomsgenerasjonen i dag i så liten grad synes å knytte samfunnskritikk til sin identitet men har erstattet samfunnskritikk med selvkritikk (Willig 2007 i Øhra 2015).

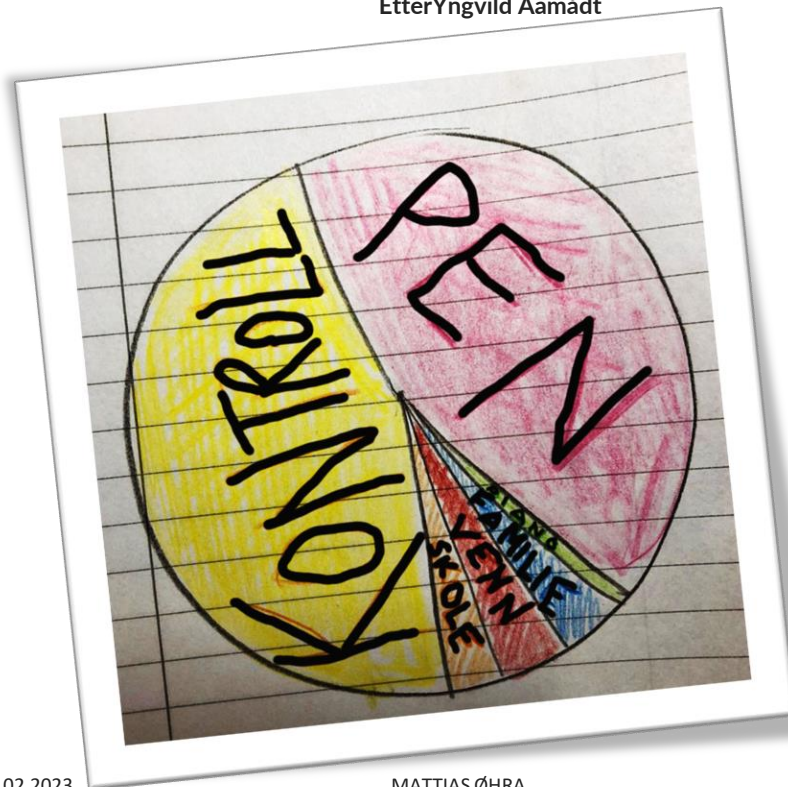
Selvfølellespaien

Etter Yngvild Aamådt

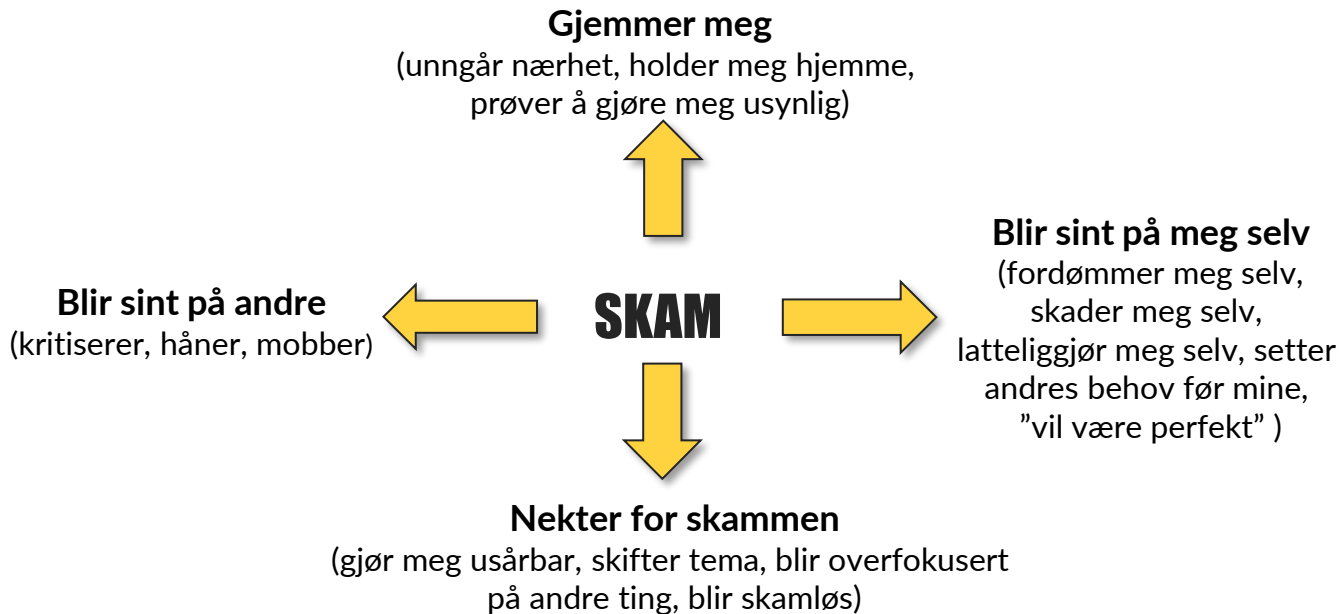
Selvfølellespaien

EtterYngvild Aamådt

Skamkompasset

(Donald Nathanson: Compass of Shame/ Yngvild Aamodt)

Fravær av autoritetsstrategier

- Ved hyppige lærerbytter og lite kontinuitet i relasjonell rettleiding, vil elevene måtte skape sine egne kulturelle og relasjonelle normer
- De må utvikle disse normene i en atmosfære full av signaler de opplever som motstridende fra lærerne og andre voksne.
- Elevrelaterte maktstrukturer legger føringer for hva som er legitimt eller ikke på skolen og utenfor skolen.

Styrke skolens psykososiale miljø

- Skolen, lærere og foreldre må bygge opp under et moralsk formål som kan skape tydelige kollektive holdninger og normer
- Vedlikeholde konstruktive kommunikasjons- og argumentasjonsregler i klasserommet sammen med elever.
- Samhandling mellom barnehage, skole og foreldre for å sikre felles kultur og felles praksis.

VENNEGRUPPE- Gyldig vi – uformelt og verdibasert	SKOLEKLASSE Gyldig vi – formelt og normbasert
Uformelt og selvvalgt fellesskap av likesinnede	Normer etablert av skolen/læreren/elever kontinuerlig diskutert og reflektert åpent rundt av elever, foreldre og lærere.
Individuelle verdier (pluralisme)	Utvikle og reforhandle overordnede normer. Individuelle verdier alene må ikke legge føringer for hva som er legitimt i skolen og i klasserommet
Vennegruppetilhørighet sier mye om hvem en er.	Fortelling om hvem klassen er. (Vi har det bra sammen fordi vi er forskjellig).
Vennegrupper er stort sett homogene fellesskap	Mer formelt fellesskap basert på diversitet
Gjøres gyldig uformelt gjennom at elevene velger de som de liker best	Holdning og norm: Kameratskap står over vennegrupper
Inkludering - ekskludering posisjonering - hierarkisering	normer etablert av læreren/skolen for hva som er akseptabelt og ønskelig i denne klassen, normen hemmer sosial eksklusjonsangst.
tilhørighet til mindre inn-grupper som de opplever likhet med, i og utenfor klassen	Norm og holdninger: DIVERSITET Du må ta i mot den andre som unik selv om dere ikke er like (subjektivering).
Verdier: etiske forestillinger i forhold til egen livsførsel	Normer: moralske regler for det riktige som alle skal forholde seg til – for alles skyld

Mangfold versus enfold

Diversitet

Verdsette det at vi er forskjellige og at verden er mangfoldig

Kultur & Helse?

Roger Ballen. Crying Boy.

Helse = greie hverdagens krav
Kunst = Lære å tenke verden på nytt